

Den sista medicinska ordboken?

Bengt I Lindskog. **Medicinsk terminologi**. 618 sidor. Bromma: Nordiska Bokhandels Förlag, 1997. Pris ca 825 kr. ISBN 91-516-0033-1.

Recensent: överläkare Hans Christian Lennér, medicinska kliniken, lasarettet, Ystad.

»Medicinsk terminologi» av Bengt Lindskog har utkommit i en ny utgåva. Det är en tung och vacker bok som man med glädje tar ut ur referensbibliotekets närmaste hylla.

Boken omfattar mer än 70 000 termer varav ca 20 000 är nytillkomna sedan föregående utgåva. Ca 160 tecknade illustrationer lättar läsbarheten.

Boken inleds med en introduktion i det medicinska latinets elementa, som även den som inte orkat ta till sig Gerhard Bendtz »Latin för medicinare» eller Hans Nymans »Medicinens språk» bör finna intressant och nyttig.

Etymologisk bakgrund

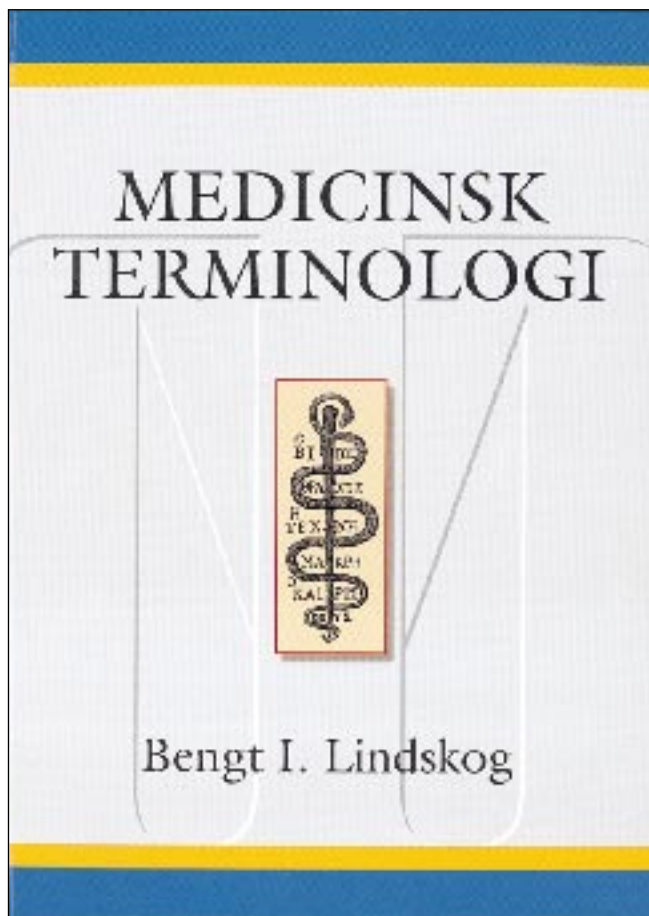
En terminologi (ungefär = förråd av termer enligt Bonniers svenska ordbok) är ingenting som de flesta av oss läser för nöjes skull. Författarens möda med att ge termerna dess etymologiska bakgrund, ja till och med tillhandahålla ett medicinskt morfemlexikon (morfem = enhet som uppstår betydelse eller har grammatisk funktion) ger dock den aktuella boken ett djup och kunskapsinnehåll som gör att läsaren ofta fastnar en stund i uppslaget. Till detta bidrar typsnitten som gör texten lättläst.

Gränsdragningsproblem

Medicinsk terminologi är ett enormt ämnesområde, där dessutom gränsdragningen mot allmänspråket idag blir allt mindre skarp. Den kritiska läsaren kan finna många exempel på att redaktören haft svårigheter med denna gränsdragnings och med selektionen av termer, förkortningar och eponymer.

Brister i presentation av begreppssystem

Ett större problem är det faktum att boken som medium någorlunda väl kan hantera termer, dvs orden i ett fackspråk, men lämpar sig dåligt för presentation av begreppssystem. En brittisk lexikograf, Tom

McArthur, har formulerat en del av problemet på följande sätt: »whatever does happen in our minds when we order and retrieve 'words' and 'ideas', it is not done alphabetically».

Låt oss se på ett exempel ur »Medicinsk terminologi»: Filariasis och filariosis finner man på sidan 187, Bancrofti-filariosis på sidan 75 och Elefantiasis på sidan 154, trots att dessa termer åsyftar begrepp som har nära samband med varandra. Begreppssystem som hanterar samband mellan begrepp (och därtill hörande termer) kan byggas med dator teknik och också representera begreppen/termerna på ett logiskt och ontologiskt (ungefär kunskaps samband) systematiskt sätt. I ett sådant system kan de tre ovan nämnda termerna hållas samman.

Ordboksförfattande en utdöende konstform?

Författaren anger inget uttryckligt syfte med sin bok men hänvisar till ett ökande intresse för medicinens språk och till behovet för lekmän och patienter att förstå de medicinska ter-

mernas betydelse. I dessa avseenden fyller boken ett behov. Förutom som uppslagsverk vid läsning av text används terminologier och ordböcker väl mest vid författande och utformning av texter. Med tanke på att sådant arbete redan idag till övervägande delen sker med datorstöd, där ordboken kan vara interaktivt tillgänglig, och dessutom konstruerad på basen av begreppssystem som inte låter sig hanteras i den traditionella skriftens form, så är frågan om inte ordboksförfattandet är en utdöende konstform.

Med tanke på svårigheterna och kostnaderna för att uppdatera en ordbok i den nu aktuella formen jämfört med vad det kommer att kosta på datamedium spår jag att Bengt I Lindskogs »Medicinska terminologi» av år 1997 blir vår sista medicinska ordbok.

Jag skall vara rädd om mitt exemplar, det är det värt! •

På grund av bokens skilda användargrupper kommer ytterligare en recension inom kort.

Samlade kunskaper om öga och hud

Mark J Mannis, Marian S Macsai, Arthur C Huntley, eds. **Eye and skin disease**. 705 sidor. Philadelphia–New York: Lippincott–Raven, 1996. Pris \$ 259. ISBN 0-7817-0269-0.

Recensenter: överläkare Anne-Sophie Strömbeck, ögonkliniken, och överläkare Anders Hallén, hudkliniken, Akademiska sjukhuset, Uppsala.

Ögat och huden har ett gemensamt embryonalt ursprung i ektodermet. En del kontakter finns i det vardagliga arbetet mellan specialiteterna. Men den kontaktytans verkliga storlek och omfattningen av den gemensamma kunskapsmassan klarläggs i denna bok, en magistral volym där 2 350 gram bok fördelas på 700 sidor papper av hög kvalitet. Den låta oroskänsla som en författarlista om 127 namn (bland dem 73 oftalmologer och 39 dermatologer, merparten från USA) kan inge förflyktigas snabbt. Den månghövdade skaran har hållits i strama tyglar av de tre redaktörerna.

Allt om huden och ögat

I bokens 73 kapitel behandlas allt som rör huden och ögat: från kongenitala tillstånd och metabola sjukdomar till effekter av solljus på hud och öga, konjunktivit och blefarit för dermatologen och ögonbiverkningar av preparat nyttjade inom dermatologi. Merparten av kapitlet är samförfattade av kolleger från båda specialiteterna och är innehållsmässigt gedigna. Alla kapitel är enhetligt utformade, och i början av varje finns en »60-sekundersruta» med »key clinical points» som man hinner titta igenom även i den mest jäktade mottagningssituation.

Två specialiteters begreppsvärldar

Boken har på slutet ett 15-sidigt index, där man genom att gå in först på en anatomisk struktur i ögat, som ögonlock eller iris, och under den rubriken sedan under ett symptom får uppräknat alla differentiaaldiagnostiska möjligheter med dermatologisk vinkling som ges; båda specialiteterna ges här rikliga tillfällen att utöka sina insikter i respektive begreppsvärldar. Och för att un-